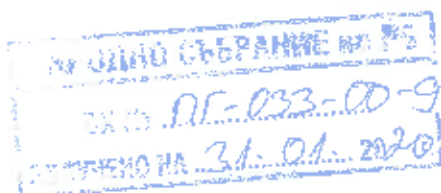

№ 1482/30.01.2020г.

Повече човечност към животните

ДО
МАРИЯ БЕЛОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО
ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

ДО
ГЕОРГИ ГЪОКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО С
НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ
ОРГАНИЗАЦИИ И ЖАЛБИТЕ
НА ГРАЖДАНИТЕ

ДО
ИВЕЛИНА ВАСИЛЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОМИСИЯ ПО
ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ

НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Отпосло: Становище на Фондация „Четири лапи“ във връзка със Законопроект за изменение и допълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност № 954-01-70 с дата на постъпване 13/09/2019 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО БЕЛОВА,
УВАЖАЕМА ГОСПОДИН ГЪОКОВ,
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ВАСИЛЕВА,

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПЫ
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, лх. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Ройфайзен Банк България
BIC RZBVBG5F
IBAN (BGL): BG88RZB891551060388714
IBAN (EUR): BG76RZB891551460388703

На Вашето внимание представяме становище на Фондация „Четири лапи“ във връзка със Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗИД на ЗВД) 954-01-70 от 13.09.2019 г.

Фондация „Четири лапи“ подкрепя предложеното от Законопроекта въвеждане на нормативна забрана за отглеждането и/или развъждането и/или умъртвяването на животни с цел добив на ценни кожи в Република България.

Българското общество е все по-чувствително към насилието към животни, както и към проблемите, свързани с отношението не само към животните-компаньони, но и към тези, отглеждани за добив на животински продукти, включително за добив на ценни кожи.

Изследване, извършено от Институт за социални изследвания и маркетинг (МБМ/Ц) през месец юни 2018 г. по поръчка на Фондация „Четири лапи“, в което са анкетирали 1021 пълнолетни граждани от цялата страна чрез пряко стандартизирано интервю по домовете, показва негативни пагласи към кожата с косъм. Според огромното мнозинство (75% от българите) страданието, на което са подложени животните във фермите всеки ден, както и вредата от тези ферми за околната среда, не оправдават отглеждането и убиването на животни единствено заради кожата им. Впушителните 65.6% от българите желаят пълна забрана на отглеждането на животни за ценни кожи в България.

Българското законодателство, защитаващо животните, е прогресивно и съдържа чудесни примери за регулации, свързани с хуманното отношение. През последните години станахме свидетели на приемането на закони и забрани, които могат да бъдат за пример и за много други държави: Закон за защита на животните, забрана за избиване на бездомни животни и замяна с метода „Кастрирай и върни“ и забрана за притежание на големи котки и маймуни от 2008 г., ипкримширане на жестокостта към животните от 2011 г., забрана за използването на диви животни в цирковете и въвеждане на зоополития от 2015 г.

В Закона за защита на животните фигурира забрана за отглеждане, използване и умъртвяване на кучета и котки за добиване на кожи и месо, за производство на храна, както и внасяне и изнасяне на кучешки и котешки кожи и месо. България е показала, че може да бъде лидер в хуманното отношение към животните и последователната политика в това отношение би означавала да се пареди сред държавите, забранили жестоките практики за отглеждане на животни за ценни кожи в тесни телесни клетки, последвано от убиването им в газови камери.

Междувременно, през последните няколко години в страната бяха открити четири ферми за Американска норка, като в момента функционират три от тях с общ капацитет около 130,000 животни. Най-голяма е тази в старозагорското село Маджерито, която нагдумя през 2015 г. след медийни публикации относно плановете там да се отглеждат до 400,000 норки. Първите норки бяха заселени във фермата край с. Маджерито през

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, вх. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райффайзен банк България
BIC RZBBBGSF
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388714
IBAN (EUR): BG76RZBB91551460388703

февруари 2014 г. Развитието на фермата за периода от откриването ѝ до настоящия момент и съответно на сектора, съсредоточен до голяма степен в тази една ферма, показва ясно ползите и вредите от практическите аспекти на бизнеса с ценни кожи.

Към момента, само няколко години след отваряне на фермата, вече се наблюдават редица проблеми, свързани с околната среда и с домашните животни, които местните хора отглеждат в стопанствата си в околността. Индустрията за добив на ценни кожи има сериозен въглероден отпечатък и консумира много по-голямо количество ресурси в сравнение с текстилните материали. Добивът на ценни кожи има и други странични ефекти върху околната среда като еутрофикация и токсични емисии. (CE Delft)

Бизнесът с ценни кожи по официални данни от годишните финансови отчети на фирмата, управляваща фермата в село Маджерито, не допринася за българската икономика. През последните четири години „Фармпро“ ООД работи само на загуба и съответно не внася корпоративен данък в държавния бюджет. (Събсв, 2019) Едновременно с това, в базата данни UN Comtrade, хранилище на официалните статистики за международна търговия и съответните аналитични таблици, износът на ценни кожи от България за 2017 г. е 11,309,039 долара, а за 2018 г. - 19,290,057 долара. Информацията в базата данни съпада приблизително и с информацията, предоставена от Съюза на норковъдите в България на изложба на индустрията в Европейския парламент през 2020 г., според която размерът на износа на готова продукция от България през 2018 г. е 17,196,101 евро.

Независимо от въпроса каква е печалбата на бизнеса и какъв е приносът му към българската икономика, е важно да отбележим, че един от основните аргументи в подкрепа на отглеждането на Американска норка за ценни кожи в България, е свързан не с ценните кожи, а с оползотворяването на странични животински продукти (СЖП) от индустриална птицекланица, която генерира голямо количество СЖП. В годишния доклад на птицекланицата за 2017 г. има описание на процеса по обработка на СЖП, но не и на това коя част от страничните животински продукти е предназначена за храна на норките:

Главите и краката [на пилетата] се събират в отделна вава, като от нея се транспортират до ножова мелница, където се смилат до фина консистенция – на поре. В мелницата, заедно с главите и краката постъпва и карантината от стадия на отделяне на вътрешности, които също се смилат. От ножовата мелница порето от крака, глави и карантината постъпват в хомогенизатор, където се подава и кръта. Получения хомогенизат постъпва в сборник за съхранение на течни СЖП. Предвидена е възможност за директно подаване към мелницата на бракувана продукция (конфискати) и кости от обезкостяването, а също и твърди остатъци от измиването на машини и помещетия, задържани върху решетките на сифоните на промишлената канализация.

Горното описание оставя поле за интерпретация и допускане, че в храната на норките може да се включва и бракувана продукция, както и остатъци, полепнали по машините, сифоните и канализацията. При оползотворяване на остатъците от решетките

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Паротска“ № 6, вх. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайзен банк България
BIC RZBWBG5F
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388714
IBAN (EUR): BG76RZBB91551460388703

и сифоните на промишлената канализация, препарати за почистване и дезинфекция, които са силно токсични за здравето на хора и животни, могат също да попаднат в мелницата.

В допълнение с особеностите на хранителния им режим, животът на норките, отглеждани за ценни кожи, е кратък, имат еднообразното ежедневие в клетка без достъп до вода, в която да плуват, а методите, използвани за умъртвяване на животните, са изключително нехуманни. При умъртвяването на порките в газови камери между 30 и 50 норки (а дори в някои случаи и повече) могат да бъдат поставени в камерата в зависимост от размера ѝ. В случай, че животните не загубят съзнание бързо, това им причинява силен стрес. ("The welfare of Animals Kept for Fur Production", SCAHAW, 2001)

През 2020 г., при сегашното ниво на дигитализация и технологични иновации, отглеждането на животни в разрез с естествените им потребности трудно може да бъде оправдано с нуждата от включването им в производствени цикли за оползотворяване на отпадъчни материали, странични животински продукти или кухненски отпадъци, или използването им за производство на кожа с косъм. За всяка от цитираните употреби съществуват алтернативни решения, включително унищожаването им в екарисаж. Всички екарисажи са длъжни да използват пречистващи съоръжения /електорфилтър/, обезмирисителни инсталации и циклон. Данните за емитираните количества на замърсители във въздуха, за производство на единица продукт се докладват ежегодно.

Целта да се намалят или елиминират отпадъците, така че да не е необходимо изгарянето им в екарисаж, е спорна, тъй като отглеждането на животни за ценни кожи също генерира странични животински продукти, които трябва да бъдат унищожени в екарисаж след умъртвяването на животните.

През месец юли 2019 г. Обществостта в България беше шокирана от случай на заровени над 120 тона отпадъци от животински произход, вероятно норки, в открит рудник в местността „Ливадите“ в землището на село Боров Дол - община Твърдица, област Сливен. При посещения на терен скипът на „Четири лапи“ беше свидетел на силната миризма, идваща от разлагащите се животински трулове и вида на място животинските остатъци.

След широко медийно отразяване и висока степен на обществен интерес, случаят беше поет за разследване от институциите. На вешо лице към окръжен съд – Стара Загора, с възложена комплексна биолого-екологична експертиза. Извършено е и лабораторно изследване на водата в пай-близките водоизточници. На 26 август 2019 г. досъдебното производство е изискано и докладвано в Районна прокуратура Сливен, за изпращането по компетентност на Специализираната наказателна прокуратура – София, а резултатите от разследването следва да бъдат разгласени след разрешение на надлежния прокурор. Към настоящия момент все още няма официално становище на проверяващите контролни органи и институции за това дали намърсените трулове са на норки и какъв е произходът им.

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Пирогова“ № 8, вл. А, ет. I
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райффайзен банк България
BIC: RZBB86SF
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388714
IBAN (EUR): BG76RZBB91551460388703

Отглеждането на животни за ценни кожи носи редица рискове и е регламентирано с НАРЕДБА № 2 ОГ 11 февруари 2009 г. за Условието за отглеждане на космат и пернат дивеч в животновъдни обекти, съобразени с неговите физиологически и поведенчески особености. Наредбата урежда условията за отглеждане на космат и пернат дивеч в животновъдни обекти, съобразени с неговите физиологически и поведенчески особености, както и ветеринарномедицинските, включително зоохигиените изисквания към животновъдни обекти. Чл. 5. От Наредбата в т. 1, 2, 3, 4 и 5 гласи: Животновъдните обекти за отглеждане на дивеч отговарят на следните изисквания: 1. регистрират се по реда на чл. 137 от Закона за ветеринарномедицинската дейност (ЗВЗД); 2. изградени са съгласно изискванията на нормативните актове за защита и хуманно отношение към животни; 3. изградени са съобразено с физиологическите и поведенческите особености на дивеча, който ще се отглежда в тях; 4. отдалечени са от населени места, животновъдни обекти и главни пътища на разстояние най-малко 500 m; 5. оградени са по начин, недопускащ проникване на хора и животни.

В изискванията за животновъдните обекти за отглеждане на дивеч не фигурира задължение за Оценка на въздействието върху околната среда въпреки че в тези обекти биха могли да се отглеждат много голям брой животни, което потенциално да застраши местните видове, домашните животни в животновъдни обекти в околността, биологичното разнообразие и околната среда. В допълнение, фермите за норки, функциониращи в България към настоящия момент, не отговарят на т. 3, 4 и 5 от чл. 5: клетките, в които се отглеждат норките, не са съобразени с физиологическите и поведенческите особености на дивеча, който ще се отглежда в тях, тъй като не адресират базисната нужда на вида от водно пространство. Фермата в село Маджерито не отговаря и на т. 4 тъй като не е отдалечена на разстояние най-малко 500 m от главен път, а се намира на 200 m от главен път Е85. Освен това фермата не е оградена по начин, недопускащ проникване на хора и животни тъй като има ясни индикации за избягали от фермата норки. Инвазивният чужд вид Американска порка, отглеждан във фермите за добив на ценни кожи на територията на България, може да доведе до сериозни екологични и икономически щети в случай на изпускане на индивиди в природата.

Когато става дума за отглеждане на животни за ценни кожи, обикновено отглежданите видове са тези, които са ценени за кожата си и/или тези, които се отглеждат сравнително лесно, независимо от родния им ареал, който може да е далеч от местоположението на фермите. Бягството на животните от съответните ферми по различни начини довежда до въвеждането на тези видове в нови региони извън техния естествен обхват. (Harrower, 2018)

Биологичните инвазии са широко признати като основен двигател на глобалната загуба на биологично разнообразие (CBD 2006) и имат потенциал да причинят значително социално-икономическо въздействие. Първият етап от процеса на инвазия е подпомаганото от човека движение на живи организми извън техния местен обхват (Blackburn и др., 2011), включващо редица пътища и вектори. (Harrower, 2018) Инвазивните хищници могат да бъдат сериозна заплаха за много видове, местни за ЕС. Когато инвазивните чужди видове променят баланса на други местни видове дивя

Фондация ЧЕТРИ ПАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Ниротска“ № 8, як. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17 84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайсъл банк България
BIC RZBBSG33
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388714
IBAN (EUR): BG76RZBB91551460388703

животни и/или плячката им, те могат да причинят радикални щети на цяла екосистема. Един от най-проблемните инвазивни чужди хищници е Американската норка (*Neovison vison*). („LIFE и инвазивните чужди видове“, João Pedro Silva и др., 2014 г.)

Американската норка е инвазивен чужд вид. Инвазивните чужди видове (ИЧВ) са растения, гъби и животни с чужд произход, които в резултат на човешката дейност са пренесени (преднамерено или не) в нови за тях райони, където могат да намерят подходящи условия за разпространение и развитие без да имат естествени врагове или конкуренти. В резултат на това те потискат и изместват местните видове, водейки до нарушаване на равновесието в екосистемите. ИЧВ представляват сериозна заплаха за биологичното разнообразие, но могат да имат и други непредвидени последици. Въпреки оспорван дебат Американската норка не е в списъка на инвазивни чужди видове от значение за Съюза: Инвазивен чужд вид следва да се счита за вид от значение за Съюза, ако вредата, която напаса в засегнатите държави членки е толкова значителна, че оправдава приемането на специални мерки, които обхващат целия Съюз, включително в държавите членки, които все още не са засегнати или дори е малко вероятно да бъдат засегнати. Независимо от това, че Американската норка (*Neovison vison*) не е включена в списъка с инвазивни видове в Европа – Регламент (ЕС) No 1143/2014, трябва да се има предвид, че Американската норка е изключително силен и агресивен хищник, който бързо се размножава и измества популациите на силно застрашената европейска норка, както и други животни от семейство порови, тъй като им отпиема територии, конкурира се с тях за храна и подслон. („Научно становище за оценка на риска чрез анализ на информация, свързана с отглеждането на Американска норка за ценни кожи в животновъдни обекти на територията на Р. България“, Цетър за оценка на риска по хранителната верига) Данни от държавите, за които е проучено въздействието на Американската норка върху местни видове, показват, че норката може да има значителен ефект върху наземно гнездящи птици, гризачи, земноводни и порови. (Bonesi, Palazon, 2006) Американската норка е наземен хищник, който убива над своите нужди. В резултат на това отделна норка може да обезличи цели колонии от наземни гнездови птици (Clode, 2002).

Американската норка, като въведен чужд вид, може да бъде пагубна за местните видове, както и за икономическите дейности (Harrison и Symes, 1989; Moore и др., 2000; Macdonald и Harrington, 2003). Норката може да нанесе щети на домашните птици, на дивеча и на аквакултурите (Bonesi, Palazon, 2006). Американската норка може също да повлияе на различни икономически сектори, като развъдници за риба и лонилни, птицеферми и овцеферми, като преследва риба, шилета и птици и новородени агнета (Macdonald и Harrington, 2003; Macdonald и др.).

Само няколко години след заселването на най-голямата ферма за Американски норки в България, се наблюдава често присъствие на избягали норки в околната среда. В периода 01.08.2017 г. - 11.03.2019 г. са проучени появата и потенциалните щети от избягали норки в района на най-голямото стопанство (с капацитет около 128 500 животни) в близост до село Маджерито (област Стара Загора). Проучването показва 54 записа от общо 108 избягали норки, от които 27 са открити в дивата природа,

Фондация ЧЕТРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, вх. А, ет. I
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11 98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайзен банк България
BIC RZBVBG3F
IBAN (BGL): BG88RZB091551060388714
IBAN (EUR): BG76RZB091551460388703

включително два записа на поркови пътеки в Natura 2000 BG0000425 „Река Съзлийка“ (където има естествени популации на видра, лалугер, мишевиден сънливец, пъстър пор и др.). Най-голям брой (72%) е регистриран в края на зимата и началото на пролетта, което съвпада с първия период на размножаване на порките. В природата норки са били открити на разстояние до 6 км от фермата и в селища на разстояние до 8 км от фермата. Наблюдава се отрицателно въздействие на избягалите норки върху местното население и икономиката. (“Occurrence of the American Mink Neovison vison in Bulgaria“, Кошев, 2019)

Теренни наблюдения са показали, че американските норки причиняват щети на човешките икономически дейности: В селата Маджерито и Загоре има убити или ранени домашни животни: 47 кокошки, петли или пиленца, около десет зайци, няколко рапени агнета (точният брой не се съобщава), един ухапан повороден кон, една убита котка с котешка, ухапано малко куче и убити гълъби. В донънелие, порките се заселват близо до рибарници, където ловят риба или разкъсват мрежите, като причиняват масово бягство на рибата. (Кошев, 2019)

Селското стопанство на община Стара Загора се развива в общо 7224 стопански структури. Абсолютно преобладаващият дял (6937 бр., 96%) са личните натурални стопанства. На територията на съседните на Маджерито села се отглеждат кокошки носачки, бройлери, патици мюлари, развъдни птици и пуйки. Силно разпространени са и аквакултурите: в община Раднево и община Стара Загора се отглеждат толстолоб, шарап, амур, каракула, платика, сом, бяла риба, пъстърва, тилания. На територията на съседните населени места се отглеждат и 5804 регистрирани едри преживни животни и 8560 регистрирани дребни преживни животни в голям брой стопанства. Разпространението на вида Американска норка в околността може да доведе до сериозни икономически загуби за бизнеса на местните животновъди и рибовъди.

Норките и лисиците са хищни животни, обитаващи голям ареал в дивата природа. Клетъчните системи ги лишават от възможността да изразят специфичното за вида си поведение. Имайки предвид гореизложеното, видът Американска порка трудно би могъл да изрази етологичните си особености, затворен в клетка.

Чл. 2 от Наредба № 16 от 3 февруари 2006 г. за Защита и хуманно отношение при отглеждане и използване на селскостопански животни, издадена от Министерство на земеделието и горите, в сила от 01.05.2006 г. гласи:

Собствениците на селскостопански животни:

1. отглеждат животните по начин, който ги предпазва от вредни въздействия и не им причинява болка, страдания и парализация;

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Широтска“ № 8, вх. А, ст. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайзен банк България
BIC RZBBBGSF
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388714
IBAN (EUR): BG76RZBB91551460388703

2. *отглеждат, развъждат и използват животните според физиологичните и етологичните особености на вида, категорията и възрастта им, като имат предвид степента им на одомашняване.*

Опитомяването на животни от човека (одомашняването) е еволюционен процес, при който популации от животни се приспособяват към живота в плен чрез промени в генетичния състав в продължение на много поколения. Опитомяването на животните, отглеждани за ценни кожи, е започнало много след това на останалите животни, отглеждани от човека и тези видове не са добре адаптирани към живота в плен.

Американската норка не е одомашнен вид животно: Докладът на Постоянния комитет към ЕК, както и Препоръката на Съвета на Европа, показват, че ограниченият процес на одомашняване на животните за ценни кожи, не е променил техните основни поведенчески потребности. За разлика от хилядите години, през които говедата или прасетата са се адаптирали към отглеждането във ферми от хората, норките се отглеждат в плен само от 80 или по-малко години. Ето защо норките не са опитомени (одомашнени) в същия смисъл, а си остават диви животни. Това прави твърде малко вероятно изисквания им за добро благосъстояние в плен да бъдат поне донякъде задоволени. Животните показват силен страх и стрес в присъствието на хора и агресивно отбранително поведение при опит да бъдат хванати. (Научно становище за оценка на риска чрез анализ на информация, свързана с отглеждането на американска норка за ценни кожи в животновъдни обекти на територията на р. България, ЦОРХВ)

В природата Американските норки не са социални животни. Те ловуват и живеят сами със силно териториално поведение и високо ниво на агресия през определени периоди. Единствената социална интеракция при вида се случва между майки и малките им. Едно животно може да обитава територия от 1 до 6 км, в която си прави голям брой скривалища (6 до 24). Винаги живеят близо до вода и плуват често.

Разнообразието на естествените местообитания на вида контрастира силно с еднообразието, което животното може да получи, когато се отглежда във ферма. Норките, отглеждани във ферми, могат да придобият стеротипно поведение, включващо обикаляне на стената на клетката, заставане във вертикална поза в ъгъла на клетката, обикаляне в кръг, клатене на главата/предната част на тялото или повтарящо се влизане и излизане от гнездото (ако има такова). Подобно стеротипно поведение не се наблюдава в дивата природа или в по-богати заграждения в зоологически градини. За спокойно поведение се смята ако животното лежи с корема нагоре, играе си или издава специфични звуци.

Отглеждането на Американска норка и изпускането ѝ в околната среда е пряко нарушението на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР). Сред основни цели на ЗБР са:

1. *(изм. - ДВ, бр. 94 от 2007 г.) опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на*

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, вх. А, ст. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайзен Банк България
BIC RZBBBGSF
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388/14
IBAN (EUR): BG76RZBB91551460388703

застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на Национална екологична мрежа;

2. (изм. - ДВ, бр. 94 от 2007 г.) опазването на защитените растителни, животински и гъбни видове от флората, фауната и микотата на Република България, както и на тези, които са обект на ползване и търговия;

3. опазването на генетичните ресурси и разнообразието на растителни и животински видове извън естествената им среда;

4. регулиране на въвеждането на неместни и повторното въвеждане на местни растителни и животински видове в природата;

ЗБР ясно регламентира случаите, в които е позволено въвеждането на чужди видове в природата в Чл. 67. (1) (Изм. - ДВ, бр. 88 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2007 г.) Въвеждането в природата, както и вносът, развъждането и отглеждането на неместни животински, растителни и гъбни видове, включително подвидове и вариетети се допускат, ако това не уврежда природни местообитания в тяхната естествена област на разпространение или местни видове от дивата флора, фауна и микота или техни популации.

Освен риска от увреждане на местни видове от дивата фауна, не е за подценяване и рискът от попадане на вида Американска норка в Natura 2000 зоната BG0000425 „Река Стъзлийка“. Наскоро Европейската комисия стартира наказателна процедура срещу България за неспазване на задълженията си съгласно правилата на ЕС за опазване на природните местообитания и защитени видове, включени в мрежата Natura 2000 (Директива за местообитанията, Директива 92/43/ЕИО на Съвета). Държавите-членки трябва да приложат необходимите консервационни мерки, за да поддържат или възстановяват защитените видове и местообитания до благоприятно състояние. Това са ключови изисквания за защита на биоразнообразието в целия ЕС. България не е определила всички зони, нито специфични за зоните подробни цели и мерки за опазване. Създаден е сериозен риск за бъдещ разход на публичен финансов ресурс поради неизпълнение на целите на екологичната политиката на ЕС. При продължаване загуба на биоразнообразие в защитените зони от екологичната мрежа Natura 2000, както и при неспазване на Регламента на ЕС за инвазивни чужди видове (Регламент № 1143/2014), Европейската комисия може да предприеме действия срещу България заради продължаващото отглеждане и изпускане в природата на инвазивен чужд вид.

Наред с потенциалните загуби на публични средства при неспазване на европейското законодателство, при създаване на популация от Американска норка в природата, добивът на кожи би изисквал значителни финансови средства за справяне с разпространението на вида, с което различни европейски държави продължават да се борят вече повече от 20 години. За този период по европейската програмата LIFE са финансирани голям брой инициативи, адресирани основно заплахите за защитените местни видове.

Фондация **ЧЕТРИ ЛАПИ**
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, вх. А, ет. I
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайзел банк България
BIC RZBBSG3F
IBAN (BGL): BG88RZB891551060388714
IBAN (EUR): BG76RZB891551460388703

Премахването на норката от околната среда е трудно. Затова инициативите за улавяне и премахване на норки включват огромно количество работна ръка, която не винаги е налична на местно ниво. Разходът на такива широкомащабни операции е сериозна пречка за справяне с Американската норка като инвазивен вид. Общата сума само на един от проектите, насочен изцяло към премахването на Американската норка в природата, е над 2,7 милиона евро. LIFE00 NAT/UK/007073 „Контрол на норката за защита на важни птици в защитените зони на Западните острови в Шотландия“ е на обща стойност 2,762,834.00 евро.

Пълното отстраняване може да не е възможно и пропорционалното намаляване на някои или всички разходи може да бъде най-доброто, което може да бъде постигнато (Patentzar и др., 2009). Дори когато се постигне пълно премахване на даден вид, това може да не доведе до възстановяване на предишните условия. (Scheffer и др., 2001; Weisner и др., 2003) В държави, които все още не са пападнати от норки и където няма ферми за норки, превенцията е най-подходящата стратегия. (Wittenberg and Cook, 2001) В този случай вероятно най-важното действие е да се предотврати създаването на ферми за норки, особено в райони, където има местни видове, които биха могли да бъдат уязвими от хищничеството и конкуренцията. (Boncsi, Palazon, 2006)

Видът Американска норка е преносител и на голям брой заболявания. Научната литература изобилства от данни, които показват широката палитра от заразни, ивазивни и зоонозни заболявания на вида Американска норка (ЦОРХВ, 2017). Норките могат да бъдат преносител на салмонела и ако се хранят със заразено със салмонела птиче месо, могат да я разпространят: „*Salmonella* е била установена и при други животински видове като котки, кучета, овце, кози, домашни еднокопитни, птици, папагали, гълъби, влечуги, змии, таралежи, норки и други диви животни.“ (ЕФСА- Разпространение на салмонелите и салмонелозите при хората, животните и храните през 2013 година в Европа, Д-р Теодора Георгиева)

Проучване (Mañas, 2001) е установило наличието на парвовирус на Лисутска норка (ADV) при свободпоскигащите порови, включително Европейската и Американската норка и Евразийската видра. Европейският център за превенция и контрол на заболяванията, Стокхолм, Швеция идентифицира поровите (включително порове, норка и диви порови) заедно с котки, кучета, коне, хора, морски бозайници и прасета като разпространяващи гостоприсмници на грипни вируси (онези видове, които са заразени от определен грип, при който изглежда, че вирусите са по-добре адаптирани и се предават). Някои видове грип, от които се заразяват поровите, са вирусите H3N2, H10N4 и H5N1 (EuroSurveillance, 2006).

Заключение

Фондация ЧЕТРИ ПАВИ
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, вх. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райфайзен Банк България
BIC RZBBSG3F
IBAN (BGL): BG88RZ8891551060388714
IBAN (EUR): BG76RZ8891551460388703

Заради изборските по-горе съображения забраните за отглеждане на животни за ценни кожи стават все по-широко разпространени. Все повече и повече държави прекратяват практиката или приемат по-строги разпоредби, които водят до закриване на фермите за производство на ценни кожи.

Към момента има приети пълни или частични забрани за отглеждане на животни за добив на ценни кожи в редица европейски държави, включително в съседните на България страни от Западните Балкани. На лице са неоспорими научни факти за негативно въздействие от отглеждането на животни за ценни кожи върху околната среда, местните хора и отглежданите от тях домашни животни. Имайки предвид, че съществуващи практики на отглеждане са в разрез с българското законодателство и при видима липса на ползи за държавата и за държавния бюджет от бизнеса с кожа с косъм към настоящия момент, решението за забрана на добив на ценни кожи в Република България е необходима и логична стъпка към избягване на бъдещи финансови загуби в голям размер и излишна жестокост към животните.

Макар ферми за добив на кожа с косъм от норки да съществуват у нас едва от няколко години, благодарение на широкото медийно отразяване на дейността им, вече немалко хора (общо 35 %) знаят за тяхното съществуване, а 7.6% са запознати добре с начина на отглеждане на животните в тях. За сравнение в един от най-големите производители на кожа с косъм с дългогодишна история - Нидерландия, запознатостта е далеч по-ниска (общо 27 % според проучване от 2012 г.). По-голямата част от българите - 51% - са изцяло или частично съгласни, че продуктите от кожа с косъм могат да са опасни за човешкото здраве, както сочат и проучвания на независимата немска лаборатория Бремер Умвелтинститут (Bremer Umweltinstitut, 2015). Близо три четвърти от анкетираните смятат, че бизнесът с производството на кожа с косъм е от много слабо икономическо значение за страната ни.

Естествените нужди на животните, отглеждани за ценни кожи, не могат да бъдат посрещнати във ферма. Фондация „Четири лапи“ отхвърля всяко отглеждане и убиване на животни с цел добив на кожа с косъм от етични съображения и от съображения, свързани с хуманното отношение към животните. Отглеждането на животни „в процес на одомашняване“ (т.е. неодомагани) с цел добив на ценни кожи, е свързано с изключително страдание на животните.

Проблемът засяга не само хуманното отношение към животните, но и етиката и морала на хората, опазването на защитени животински видове и опазването на биологичното разнообразие. Приходите на фермите за Американска норка, съществуващи в България към момента не са в състояние да оправдаят риска от инвестиции в размери на милиони евро за програми за залавяне и премахване на екземпляри от инвазивни видове от околната среда.

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Лирюска“ № 8, вх. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953 17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райффайзен банк България
BIC: RZBBBGSF
IBAN (BGL): BG88RZBB91551060388714
IBAN (EUR): 8G76RZBB91551460388703

Имайки предвид гореизложените икономически, екологични и здравни рискове за обществото, както и жестокостта на практиките при отглеждане на животни за ценни кожи, Фондация „Четири лапи“ подкрепя въвеждането на забрана за отглеждането на животни за ценни кожи в Република България.

30.01.2020 г.

ВНОСИТЕЛ:
Д-Р МАРИНА ИВАНОВА
ФОНДАЦИЯ „ЧЕТИРИ ЛАПИ“

Фондация ЧЕТИРИ ЛАПИ
Организация за защита на животните
ул. „Пиротска“ № 8, вх. А, ет. 1
София 1000, България

тел.: +359-2-953-17-84
факс: +359-2-952-11-98
e-mail: office@four-paws.bg
www.four-paws.bg

Райффайзен Банк България
BIC RZBBBGSF
IBAN (BGL): BG88RZ8891551060388714
IBAN (EUR): BG76RZ8891551460388703